

Methodebeschrijving Kan wél!

Databank Effectieve sociale interventies

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Deze methodebeschrijving is gemaakt door:

Nada de Groot
MOVISIE
n.degroot@movisie.nl

Nada de Groot is onderzoeker bij de afdeling Trends & Onderzoek van MOVISIE

Mei 2011

Voor meer methodebeschrijvingen en eventuele vragen en/of reacties kunt u terecht bij:
www.movisie.nl/effectievesocialeinterventies.

Het werkblad dat gebruikt is voor deze methodebeschrijving, is deels gebaseerd op het Werkblad beschrijving interventie van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en het RIVM.

Inhoudsopgave

Inleiding: leeswijzer	04
Samenvatting	05
1. Beschrijving methode	08
1.1 Probleemomschrijving	08
1.2 Doel van de methode	09
1.3 Doelgroep van de methode	09
1.4 Indicaties en contra-indicaties	10
1.5 Aanpak	10
1.6 Materiaal	12
1.7 Benodigde competenties van de professional	12
1.8 Overige randvoorwaarden	13
1.9 Overeenkomsten en verschillen met andere interventies	13
1.10 Contactgegevens ontwikkelaar	14
2. Onderbouwing	15
2.1 De ontwikkelgeschiedenis van de methode	15
2.2 Onderbouwing van de probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak	16
3. Onderzoek praktijkervaringen	18
3.1 Uitvoerende organisaties	18
3.2 Praktijkervaringen van de professional	19
3.3 Praktijkervaringen van de cliënt/burger	20
3.4 Praktijkvoorbeeld	22
4. Effectonderzoek	24
4.1 Directe aanwijzingen voor effectiviteit	24
4.2 Indirecte aanwijzingen voor effectiviteit	24
5. Conclusies	25
5.1 Samenvatting werkzame elementen	25
5.2 Samenvatting effectonderzoek	25
6. Verantwoording	26
6.1 Het zoeken en selecteren van literatuur	26
6.2 Literatuur	27
 Bijlage 1: Toelichting effectonderzoek	 28
Bijlage 2: Overzicht onderzoeken en de hoofdkenmerken	31

Inleiding: leeswijzer

Professionals in de sociale sector worden geconfronteerd met een wirwar aan informatie waar ze zich een weg in moeten vinden. Die informatie is vaak versnipperd en daardoor weinig toegankelijk. In de databank *Effectieve sociale interventies* brengen wij methoden waarmee in de sociale sector gewerkt worden bij elkaar. De methodebeschrijvingen geven daarbij een zo volledig mogelijk beeld van alle beschikbare informatie over een methode. Als gemeente, stafmedewerker of praktijkwerker kunt u hiermee vaststellen of de methode geschikt is voor de situatie waarin u of uw organisatie intervenueert. Als u besluit om met de methode aan de slag te gaan verwijzen we naar het handboek en eventueel andere door de ontwikkelaar beschikbaar gestelde materialen.

De methodebeschrijving is opgebouwd langs vier lijnen. Onderdeel 1 van dit document beschrijft de methode zelf, zoals de doelen, de doelgroep en de aanpak. Onderdeel 2 laat de onderbouwing van de methode zien: de visies, theorieën en wetenschappelijke onderzoeken die de ontwikkelaar heeft gebruikt bij het ontwikkelen van de methode. Onderdeel 3 geeft zicht op de praktijkervaringen van de professional en de cliënt/burger met de methode. Onderdeel 4 geeft inzicht in wat er wetenschappelijk bekend is over de effectiviteit van de methode.

De methodebeschrijving is in nauwe samenwerking met de ontwikkelaar van de methode tot stand gekomen. Zo levert de ontwikkelaar informatie aan en geeft deze *feedback* op het concept en toestemming voor publicatie. De methode wordt uitgebreid in kaart gebracht. Dit kan de ontwikkelaar op zijn beurt een impuls geven voor verdere ontwikkeling van de methode. Een methode staat dus niet stil, de methodebeschrijvingen zullen dan ook regelmatig worden herzien.

De methodebeschrijving is gebaseerd op een systematische zoektocht naar informatie. Bij die zoektocht werken de onderzoeker die de methodebeschrijving maakt en een informatieanalist van de afdeling kennisstromen van MOVISIE intensief samen. Bij het zoeken van informatie over methoden zijn doorgaans de volgende zoekstrategieën toegepast: het inwinnen van informatie bij de ontwikkelaar, uitvoerende instanties en/of eventuele onderzoekers van de methode, het doorzoeken van Nederlandse en/of internationale databanken, het checken van referenties van reeds gevonden informatiemateriaal en een internet *deskresearch*. De zoektocht is daarbij gericht op een breed spectrum aan informatiebronnen, variërend van (ongepubliceerde) verslagen van (interne) procesevaluaties of paneldiscussies tot wetenschappelijk (effect)onderzoek. De verantwoording van de toegepaste zoekstrategieën is in beknopte zin terug te vinden in onderdeel 6.1. De zoekgeschiedenis is in uitgebreidere vorm vastgelegd in een hiertoe ontwikkelde *flowchart*, die is opgenomen in het archief van MOVISIE. Het relevante gevonden materiaal is terug te vinden in het literatuuroverzicht in onderdeel 6.2.

Bij het effectonderzoek (onderdeel 4) wordt onderscheid gemaakt tussen directe en indirecte aanwijzingen voor effectiviteit. Een toelichting op dit onderscheid vindt u in bijlage 1. Om de tekst in de methodebeschrijving zelf laagdrempelig te houden, worden de belangrijkste onderzoekskenmerken en resultaten zoveel mogelijk in woorden beschreven. De achterliggende cijfers vindt u in bijlage 3 en verder.

Wij wensen u veel inspiratie bij het lezen van deze methodebeschrijving. Wij hopen dat u zich hiermee een goed beeld kunt vormen van wat deze methode uw gemeente, uw organisatie of uzelf als sociale professional te bieden heeft en hoe u de kwaliteit van uw aanbod aan de doelgroep kunt vergroten.

Samenvatting

---

1. Beschrijving methode

Doel

Het doel van de methode *Kan wél!* is om de leefbaarheid en de sociale cohesie in een aandachtswijk te vergroten door middel van het realiseren van bewonersinitiatieven.

Doelgroep

Kan wél! richt zich op alle bewoners van aandachtswijken die ideeën hebben voor nieuwe initiatieven in de buurt. Er is een specifieke variant van *Kan wél!* voor jongeren.

Aanpak

In *Kan wél!* gaat een buurtcoach gedurende een periode van vijftien maanden met bewoners aan de slag om een idee voor een initiatief in de buurt om te zetten in actie. De buurtcoach gaat van start met een kennismaking met buurt en bewoners en inventariseert waar mogelijkheden voor initiatieven liggen. De buurtcoach brengt *Kan wél!* onder de aandacht bij bewoners, werft initiatiefnemers en selecteert uiteindelijk een aantal initiatieven om mee aan de slag te gaan. Vervolgens helpt de buurtcoach de bewoners om hun idee uit te voeren. Er wordt een plan van aanpak gemaakt, de buurtcoach helpt eventueel bij het maken van een begroting en gaat mee naar belangrijke afspraken. Met kleine concrete stappen wordt toegewerkt naar het eindresultaat. Bij de uitvoering van het initiatief is de buurtcoach op de achtergrond aanwezig en helpt als dat nodig is. Na afloop wordt het initiatief geëvalueerd.

Materiaal

De werkwijze en onderbouwing van de methode staan beschreven in het volgende handboek: *Kan wél! Handboek*, geschreven door Elvira Jansen, Daan Vosskühler en Heleen van Praag, uitgegeven in 2008 door het LSA in Utrecht.

Website

<http://www.kanwel.nl>

Ontwikkelaar

Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA)
Henk Cornelissen
030 231 75 11

2. Onderbouwing

De ontwikkelaars baseren zich voor de probleemanalyse op een onderzoek van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) uit 2004 (in: Jansen e.a., 2008). Daaruit blijkt dat bewoners in aandachtswijken vaak ontevreden zijn over de leefbaarheid van hun buurt. Hoe dichter de bebouwing en hoe groter het aantal flats des te lager de waardering

voor de leefomgeving. Mensen die ontevreden zijn over de sociale interactie en de bevolkingssamenstelling van de buurt, zijn uitgesproken ontevreden over de leefbaarheid. Het doel van de methode is gebaseerd op de veronderstelling dat sociale contacten tussen bewoners en de aanwezigheid van mensen die zich voor hun buurt willen en kunnen inzetten, het leefklimaat van een wijk verbeteren. Hiermee borduurt de ontwikkelaar onder meer voort op een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) uit 2005 (in: Jansen e.a., 2008). In dat rapport wordt gepleit voor 'lerende wijken' waarin bewoners zelf de regie nemen en initiatieven ontplooiën om de leefbaarheid van hun wijk te vergroten.

Daarnaast verwijzen de ontwikkelaars bij de onderbouwing en aanpak van *Kan wél!* regelmatig naar de uit Amerika afkomstige ABCD-methode (ABCD=Asset Based Community Development). Zo zijn de *bottom-up* benadering en *empowerment* van bewoners geïnspireerd op de aanpak van de ABCD-methode. Ook het doen van informeel onderzoek om wensen en behoeften van bewoners in kaart te brengen is ontleend aan de ABCD-methode.

3. Onderzoek praktijkervaringen

Kan wél! wordt met name uitgevoerd in opdracht van woningcorporaties en gemeenten verspreid over heel Nederland. De methode is sinds 2006 uitgevoerd in een dertigtal steden in meerdere wijken in Nederland.

Er is één onderzoek gedaan naar de praktijkervaringen van de professional en de praktijkervaringen van de cliënt (Oude Vrielink & Wijdeven, 2007). Hier uit blijkt dat de buurtcoaches de formele werkwijze van de methode op hoofdlijnen volgen, maar wel verschillende stijlen hebben. In de uitvoeringspraktijk ervaren de buurtcoaches een aantal belangrijke spanningsvelden. Zo vinden zij het belangrijk om 'er te zijn' voor de bewoners maar moeten ze dit doen in een beperkt aantal uren. Het werken als 'eenpitter' heeft als voordeel de grote mate van vrijheid en flexibiliteit maar als nadeel het ontbreken van samenwerking en steun van een team. De werkwijze van *Kan wél!* wordt door de geïnterviewde bewoners als duidelijk en helder ervaren. Bewoners zijn positief over de bereikbaarheid en betrokkenheid van de buurtcoach. Bewoners hebben in de eerste fase van *Kan wél!* weinig nieuwe mensen leren kennen. Later, wanneer het project of evenement plaatsvindt, worden wel vaker nieuwe contacten gelegd. De bewoners vinden zelf dat ze nauwelijks nieuwe vaardigheden opdoen door *Kan wél!* De buurtcoaches zien echter wel nieuwe vaardigheden bij de bewoners ontstaan.

4. Effectonderzoek

De ontwikkelaar voert geen onderzoek aan naar de effectiviteit van de methode of soortgelijke methoden. Dergelijk onderzoek is evenmin gevonden bij de door MOVISIE uitgevoerde literatuursearch (zie 6.1).

5. Samenvatting werkzame elementen

- Via bewonersinitiatieven wordt de leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk vergroot.
- De methode richt zich op álle bewoners, ongeacht leeftijd, etniciteit en sociaaleconomische achtergrond en heeft daarbij een speciale variant voor jongeren.
- De positieve insteek: het werken vanuit de betrokkenheid, de aanwezige capaciteiten en empowerment van de bewoners, in plaats van problemen en tekortkomingen.
- De wijkcoach geeft op een subtiele manier sturing en begeleiding; hij laat veel ruimte aan de bewoners zelf om ideeën te bedenken, mogelijkheden te onderzoeken en oplossingen aan te dragen.
- Gelijkwaardigheid tussen wijkcoach en initiatiefnemer.
- De spelregels voor de eigen initiatieven zijn simpel: bewoners weten op korte termijn of het voorstel gehonoreerd wordt en de financiering is dan gemakkelijk geregeld.

1. Beschrijving methode

De beschrijving van de methode is gebaseerd op het volgende handboek:

Kan wél! Handboek, geschreven door Elvira Jansen, Daan Vosskühler en Heleen van Praag, uitgegeven in 2008 door het LSA in Utrecht.

1.1 Probleemomschrijving

Volgens VROM (2004, in: Jansen e.a., 2008) zijn verreweg de meeste mensen in Nederland (meer dan 80%) tevreden over hoe ze wonen. Dat geldt zowel voor hun woning als voor hun buurt. Slechts één op de acht mensen geeft aan het minder goed getroffen te hebben en oordeelt negatief over de eigen wijk of buurt en de sociale interactie in de buurt. De leefbaarheid en sociale cohesie blijken vooral onder druk te staan in zogenaamde 'aandachtsbuurten'. In Nederland wonen ongeveer 800.000 mensen in een aandachtswijk (voorheen achterstands-buurt). In deze wijken is ongeveer 50% van de bewoners tussen de 15 en 64 jaar van niet-westerse afkomst en ruim 40% lager opgeleid. In aandachtswijken is de gezondheid van mensen gemiddeld slechter. Dit wordt mede veroorzaakt door de slechtere kwaliteit van de huisvesting en door ongezonde leefpatronen.

De tevredenheid over de leefbaarheid en de sociale interactie in aandachtswijken wordt beïnvloed door een aantal factoren.

- Hoe dichter de bebouwing en hoe groter het aantal flats, des te lager de waardering voor de leefbaarheid van de woonomgeving.
- Hoe hoger het aandeel allochtonen en eenpersoonshuishoudens, hoe negatiever het oordeel over sociale interactie (de mate waarin men contact heeft met de burens en buurtbewoners).

Concluderend kunnen we zeggen dat mensen die ontevreden zijn over de bevolkingssamenstelling en de sociale interactie, uitgesproken ontevreden zijn over de leefbaarheid van hun buurt. Dat oordeel kan verder versterkt worden door vervuiling en verwaarlozing van de omgeving of door overlast op straat. Kortom, een combinatie van factoren is bepalend voor het eindoordeel van bewoners over de leefbaarheid van hun wijk (VROM, 2004 in: Jansen e.a., 2008).

Om de leefbaarheid en sociale cohesie te versterken, wordt volgens de ontwikkelaar veel beleid van bovenaf ingevuld. Het ontbreekt daardoor vaak aan het maatwerk dat een buurt of wijk juist nodig heeft en aan de betrokkenheid van bewoners. Volgens de WRR (2005, in: Jansen e.a., 2008) is het daarom belangrijk om 'lerende buurten' te faciliteren, waarin bewoners het heft in eigen handen kunnen nemen en zelf de leefbaarheid van hun buurt kunnen aanpakken.

Wij nemen bij het beschrijven van de omvang van het probleem de informatie uit het handboek van de methode als uitgangspunt. Wanneer u wilt beschikken over meer actuele of

gedetailleerde informatie, verwijzen wij u naar www.rijksoverheid.nl, www.cbs.nl of www.scp.nl.

1.2 Doel van de methode

Het doel van de methode *Kan wé!* is het vergroten van de leefbaarheid en sociale cohesie in een aandachtswijk door middel van het realiseren van minimaal twaalf bewonersinitiatieven.

Subdoelen hierin zijn:

- het vergroten van de participatie van bewoners
- empowerment van bewoners
- het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt.

De methode is gebaseerd op de veronderstelling dat sociale contacten tussen bewoners en de aanwezigheid van mensen die zich voor hun buurt willen en kunnen inzetten, het leefklimaat van een wijk verbeteren. Hiermee borduurt de ontwikkelaar onder meer voort op een rapport van de WRR (2005, in: Jansen e.a., 2008) waarin gepleit wordt voor lerende wijken waarin bewoners zelf de regie nemen en initiatieven ontplooiën om de leefbaarheid van hun wijk te vergroten (zie 2.2).

Toelichting naam methode

De naam *Kan wé!* komt voort uit de positieve benadering van de methode. *Kan wé!* gaat niet uit van de problemen, maar van de kracht en creativiteit van de bewoners en mogelijkheden in de wijk.

1.3 Doelgroep van de methode

Kan wé! richt zich op bewoners van aandachtswijken die ideeën hebben voor nieuwe initiatieven in hun buurt. Dit kunnen bewoners zijn van alle leeftijden, etnische en sociaaleconomische achtergronden. Om de diversiteit te waarborgen is een voorwaarde dat het initiatief zich niet richt op een enkele etnische groep. Zie voor overige criteria en randvoorwaarden voor initiatieven paragraaf 1.5.

Variant voor jongeren

Kan wé! jongeren is een variant van *Kan wé!*, die zich specifiek richt op jongeren tussen de 12 en 15 jaar. Om deze doelgroep te bereiken, gaat de buurtcoach naar ontmoetingsplaatsen voor jongeren in de buurt en maakt hij of zij gebruik van snelle en flexibele communicatie, zoals Hyves, Youtube, sms en msn.

1.4 Indicaties en contra-indicaties

In de documentatie over de methode worden geen specifieke indicatie- of contra-indicatiecriteria gegeven.

1.5 Aanpak

De methode *Kan wél!* wordt gecoördineerd door een buurtcoach in opdracht van een gemeente of woningcorporatie. Deze buurtcoach gaat aan de slag met bewoners om een idee om te zetten in actie. Tijdens het project brengt een coach op subtiële wijze sturing aan in het traject en laat veel ruimte aan de initiatiefnemer om zelf ideeën te bedenken, mogelijkheden te onderzoeken en oplossingen aan te dragen. Bij de uitvoering van de methode werkt de buurtcoach vaak samen met lokale sociale partners of maakt gebruik van hun kennis en netwerk. Het gaat hierbij om partners zoals woningcorporaties, de wijkagent, opbouw- en jongerenwerk, wijkcentra, kerken en moskeeën en ondernemers in de buurt. Het project heeft een doorlooptijd van vijftien maanden en bestaat in grote lijnen uit vier fasen.

1. Kennismaking met de wijk

De eerste weken staan in het teken van oriëntatie op de wijk en de bewoners. De buurtcoach maakt kennis met bewoners, professionals en jongerenorganisaties (het wijknetwerk) en maakt het project bekend in de buurt. De werkzaamheden van de buurtcoach bestaan uit:

- inlezen en informatie verzamelen
- kennismaking met de opdrachtgever
- startbijeenkomst voor het wijknetwerk
- kennismakingsgesprekken met het wijknetwerk
- het verkennen van de wijk.

2. Werving van initiatiefnemers

In de eerste maanden brengt de buurtcoach *Kan wél!* onder de aandacht van bewoners en gaat hij of zij op zoek naar potentiële initiatiefnemers. De buurtcoach kan hierbij gebruik maken van diverse communicatiemiddelen zoals *posters*, *flyers* en nieuwsbrieven, mond-tot-mondreclame via sociale partners, internet (zoals Hyves, oproepen op websites) en het persoonlijk benaderen van bewoners. Vaak is er sprake van een eerste en tweede wervingsronde, naast een continue werving tijdens het project. De eerste ronde start aan het begin van het project *Kan wél!*, de tweede wervingsronde start halverwege het project, wanneer een aantal projecten is afgerond en in de publiciteit is geweest.

3. Selectie van initiatieven

De buurtcoach maakt een afspraak met de bewoner(s) die een idee hebben voor een initiatief. Het doel is om het idee helder te krijgen en na te gaan of het past binnen *Kan wél!*. Criteria en randvoorwaarden om dit laatste te bepalen zijn onder meer: het idee is nieuw in de buurt, het is niet gericht op slechts één etnische groep, het idee is haalbaar – zowel financieel als qua tijd – de bewoner gaat het idee zelf uitvoeren, er worden nieuwe mensen geactiveerd en het versterkt

de sociale cohesie in de buurt.

Na afloop van het gesprek zijn er drie mogelijkheden.

1. Het idee past zeker in *Kan wél!*: het eerste gesprek wordt meteen gebruikt om de projectverklaring in te vullen en te ondertekenen.
2. Het is een twijfelgeval: het idee wordt aangehouden en de buurtcoach houdt eerst ruggespraak met de opdrachtgever en/of de projectcoördinator.
3. Het idee past zeker niet in *Kan wél!*: het project wordt afgewezen.

4. Van idee naar realisatie

De buurtcoach begeleidt de bewoner bij de stappen die nodig zijn om tot uitvoering van zijn idee te komen. Het aantal gesprekken dat nodig is en de aanpak van de buurtcoach variëren per project en per bewoner. Er is altijd sprake van maatwerk. De volgorde van de aanpak is wel steeds hetzelfde: idee → plan → voorbereiding → uitvoering → afronding.

Plan

De buurtcoach helpt de bewoner om zijn idee handen en voeten te geven. Hoe wil hij het aanpakken? Wie en wat zijn daarbij nodig? Welke informatie moet hij verzamelen? De buurtcoach en initiatiefnemer maken samen een plan van aanpak en maken concrete afspraken over de acties die de initiatiefnemer gaat ondernemen en over de financiële bijdrage.

De voorbereidingen

De buurtcoach begeleidt de initiatiefnemer, afhankelijk van diens ervaring, bij het organiseren van het project. De coach helpt bijvoorbeeld bij het opstellen van een begroting, het schrijven van brieven en gaat eventueel mee naar belangrijke afspraken. In kleine concrete stappen wordt toegewerkt naar het eindresultaat.

De uitvoering

Als het mogelijk is, is de buurtcoach aanwezig bij de uitvoering van het initiatief. De coach is op de achtergrond aanwezig en helpt als dat nodig is. Hij of zij zorgt ervoor dat het evenement vastgelegd wordt op foto en film en gebruikt het moment om *Kan wél!* onder de aandacht te brengen en nieuwe initiatiefnemers op te sporen.

Afronding

Na de uitvoering maakt de buurtcoach een aparte afspraak met de initiatiefnemer om het project te evalueren en voor de financiële afronding. Eventueel wordt er gesproken over een mogelijk vervolg.

Rollen buurtcoach gedurende het project

De buurtcoach vervult gedurende het project verschillende rollen bij de ondersteuning van initiatiefnemers.

- De gids: de buurtcoach weet bij welke instanties de bewoner terecht kan met zijn vraag en welke hobbels en valkuilen hij kan verwachten.
- De spiegel: de coach vraagt de initiatiefnemer naar zijn ideeën, plannen en drijfveren. Hij houdt de bewoner in de gesprekken een spiegel voor.
- De supporter: de buurtcoach informeert hoe het gaat, komt langs bij een activiteit of helpt om

een probleem op te lossen.

- De toetsers: de buurtcoach toetst of het idee past binnen *Kan wél!*.
- De tolk: de taal van professionals wil nog wel eens verschillen van de taal van bewoners. De buurtcoach is soms bij gesprekken aanwezig als tolk.
- De schijnwerper: de buurtcoach zorgt ervoor dat als er publiciteit is voor een project, de aandacht naar de initiatiefnemer gaat.

1.6 Materiaal

Het volgende handboek is beschikbaar voor het in de praktijk brengen van de methode:

Kan wél! Handboek, geschreven door Elvira Jansen, Daan Vosskühler en Heleen van Praag, uitgegeven in 2008 door het LSA in Utrecht.

Dit handboek is bedoeld voor buurtcoaches die aan de slag gaan met *Kan wél!*. Het handboek bevat achtergrondinformatie, een stapsgewijze beschrijving van de werkwijze en praktijkervaringen.

1.7 Benodigde competenties van de professional

Buurtcoach

De buurtcoach is meestal rechtstreeks in dienst bij het LSA. Het is echter ook mogelijk dat de opdrachtgever, zoals een woningcorporatie of gemeente, zelf een buurtcoach inzet, die functionele aansturing krijgt vanuit het projectbureau van het LSA. De kerntaak van de buurtcoach is de activering en coaching van individuele bewoners die uitvoering willen geven aan een idee dat gericht is op de verbetering van de leefbaarheid of tot doel heeft de sociale samenhang te bevorderen in het projectgebied. De eerste eis die aan de buurtcoaches gesteld wordt, is goed kunnen luisteren. Daarnaast is een groot doorzettingsvermogen een bruikbare eigenschap en moeten creativiteit en improvisatietalent aanwezig zijn. Het (theoretisch) opleidingsniveau is minder belangrijk, mbo/hbo is een indicatie. Een buurtcoach moet, hetzij als professional hetzij als vrijwilliger, ervaring hebben met het begeleiden en coachen van mensen. De buurtcoaches krijgen een interne training bij het LSA.

Begeleiding vanuit projectbureau *Kan wél!*

Bij het landelijk projectbureau *Kan wél!* bieden een projectcoördinator en een *backoffice* begeleiding en ondersteuning aan de buurtcoaches. De projectcoördinator stuurt de buurtcoaches aan en adviseert hen op het gebied van financiën, de methode zelf en andere vragen. Hij of zij onderhoudt het contact met de opdrachtgevers en is eindverantwoordelijk voor de voortgang en de financiën van de projecten. De backofficemedewerker houdt zich bezig met diverse uitvoerende taken, zoals ontwikkelen van promotiemateriaal, het schrijven van

nieuwsbrieven en de financiële administratie.

1.8 Overige randvoorwaarden

Kwaliteitsbewaking

Het LSA sluit voor de start van een project *Kan wél!* een overeenkomst met de opdrachtgever (meestal een woningcorporatie en/of gemeente). De overeenkomst bevat onder andere afspraken over de duur van het project, de taakverdeling, de kosten en de evaluatie. Het LSA levert binnen acht maanden na de start van het project een tussenevaluatie aan. Dit is een belangrijk document. De opdrachtgever kan namelijk besluiten om het project te beëindigen als er na acht maanden minder dan zes initiatieven zijn. Dit is contractueel vastgelegd. Het LSA levert in de laatste maand van het project een eindrapportage aan.

Kosten van de interventie

Standaardbegroting *Kan wél regulier*:

Inzet buurtcoach twaalf uur per week voor een jaar, minimaal negen initiatieven

- Loon- en organisatiekosten buurtcoach € 28.500,-
- Coördinatiekosten + PR (LSA) € 12.000,-
- Activiteitenbudget € 22.500,-

Totaal: € 63.000,-

Standaardbegroting *Kan wél jongeren*:

Inzet jongerencoach vijftien uur per week voor een jaar, minimaal negen initiatieven

- Loon- en organisatiekosten buurtcoach € 27.500,-
- Coördinatiekosten + PR (LSA) € 12.000,-
- Activiteitenbudget € 18.000,-

Totaal: € 57.500,-

1.9 Overeenkomsten en verschillen met andere interventies

De methode *Kan wél!* en de ABCD methode vertonen een aantal overeenkomsten en verschillen.

ABCD

Kan wél! is geïnspireerd op elementen van de van oorsprong Amerikaanse methode Asset Based Community Development (ABCD-methode) en de Engelse variant Can Do!. De ABCD-methode is in 2000 door het LSA in Nederland geïntroduceerd. Omdat de ABCD-methode in Nederland moeilijk implementeerbaar was, zijn elementen ervan gebruikt voor de methode *Kan wél!*, naar het Engelse voorbeeld Can Do!.

In het doel van *Kan wél!* en ABCD zijn dan ook veel overeenkomsten te vinden. De ABCD-

methode tracht ook de leefbaarheid van de buurt te vergroten door sociale relaties tot stand te brengen en onvermoede capaciteiten van bewoners, organisaties en instellingen binnen de lokale gemeenschap te mobiliseren (Welling et al.,2000). Ook de doelgroep van de methodes is grotendeels dezelfde. De ABCD-methode richt zich ook op sociaaleconomisch zwakkere wijken en alle buurtbewoners, ongeacht leeftijd of herkomst. Een verschil is dat ABCD zich expliciet richt op groepen buurtbewoners die onderling nog weinig contact hebben en normaal gesproken buitengesloten worden. Dit wordt niet expliciet gedaan binnen *Kan wél!*.

Overeenkomsten in de aanpak zijn de *bottom-up* benadering en het uitgaan van mogelijkheden. De ABCD-methode gaat er net als *Kan wél!* vanuit dat wijkontwikkeling van onderaf (bij de bewoners) moet beginnen. De methodes gaan uit van de capaciteiten en mogelijkheden van bewoners en van *empowerment*, niet van de tekortkomingen. De wijze waarop de professional (in het geval van *Kan wél!* de buurtcoach) dit tot stand tracht te brengen en het proces begeleidt, verschilt echter. De ABCD-methode kent een opbouw in vijf stappen. De eerste stap is het in kaart brengen van aanwezige capaciteiten en vaardigheden in de wijk (*mapping assets*) aan de hand van een uitgebreide vragenlijst (*Community Asset Check List*). De tweede stap is het bouwen aan relaties in de buurt,; het in contact brengen van bewoners met elkaar en met organisaties. De derde stap omvat het activeren van een buurt rond economische ontwikkelingen en een communicatienetwerk. De vierde stap richt zich op het samenbrengen van de wijk rond een visie en een plan. De vijfde stap is het op zoek gaan naar steun van buiten. Hier probeert de wijk externe middelen vrij te maken ter ondersteuning van de lokaal aangestuurde ontwikkelingen, in aanvulling op de stevige basis van eigen bronnen. Deze stappen worden niet beschreven in de aanpak van *Kan wél!*

Vanwege de afwijkende aanpak is de ABCD-methode niet vergelijkbaar genoeg om effectonderzoek naar deze methode mee te nemen als indirect wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van *Kan wél!*.

1.10 Contactgegevens ontwikkelaar

Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA)
Oudkerkhof 13b
3512 GH Utrecht
030 231 75 11
www.kanwel.nl
www.lsabewoners.nl

Contactpersoon

Thijs van Mierlo
030 231 75 11
thijs@lsabewoners.nl

2. Onderbouwing

2.1 De ontwikkelgeschiedenis van de methode

Aanleiding

In 2005 werden maatschappelijke organisaties met het 'Breed Initiatief Maatschappelijke Binding' van het kabinet Balkenende opgeroepen om projecten te bedenken die maatschappelijke binding stimuleren. Dit was voor het LSA aanleiding om met *Kan wél!* te starten. *Kan wél!* borduurt voort op de Amerikaanse ABCD-methode (Asset Based Community Development). Een methode die uitgaat van de kennis en kunde van bewoners en de aanwezige (informele) samenwerkingsrelaties die zij onderhouden. Daarmee zet het zich qua visie af tegen de probleembenadering die destijds in Europa en ook in Nederland gebruikelijk was: interveniëren op basis van problemen in de wijk en vervolgens plannen maken waar bewoners bij betrokken worden. In 2003 werd een nieuwe variant van de ABCD-methode in Engeland geïntroduceerd door The Scarman Trust (een non-profit instelling gericht op maatschappelijke ontwikkeling) onder de naam *Can Do!*.

Pilot

Met steun van VROM, Aedes, woningcorporatie Het Oosten en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) is *Kan wél!* op 1 maart 2006 als een pilot van start gegaan. In opdracht van dertien woningcorporaties gingen acht buurtcoaches aan de slag met een pilot van *Kan wél!* in veertien wijken.

De SEV, Aedes en het LSA vroegen de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur om het experiment te evalueren (zie 3.2 en 3.3). In de documentatie over de methode wordt niet vermeld in hoeverre de methode is verbeterd naar aanleiding van deze evaluatie.

Variant voor jongeren

Wel is naar aanleiding van de pilot een specifieke variant van *Kan wél!* voor jongeren ontwikkeld. Uit de pilot bleek dat veel jongeren zich erg voelen aangesproken door de *no-nonsense* aanpak en de positieve benadering van *Kan wél!* maar soms ook lastig te bereiken zijn. Speciaal voor jongeren is het meer laagdrempelige *Kan wél! jongeren* ontwikkeld, waarbij de buurtcoach niet ouder is dan 30 jaar, meer projecten *on the spot* opgezet worden en veel gebruik gemaakt wordt van nieuwe media en communicatiemiddelen.

Doorontwikkeling

Vervolgens zijn in 2007 nog eens 22 steden met het project gestart. Sinds 2008 biedt het LSA ook maatwerk aan, zodat *Kan wél!* aansluit bij specifieke ontwikkelingen in de wijk en wensen van de opdrachtgever. Hierbij worden het aantal uren inzet van de buurtcoach, het budget en het minimaal aantal te behalen initiatieven op maat aangeboden. Daarnaast kan een opdrachtgever een specifiek einddoel formuleren waarnaar toegewerkt wordt.

Op dit moment werkt het LSA aan de doorontwikkeling van de methode specifiek voor overlastgevende jongeren.

2.2 Onderbouwing van de probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak

De ontwikkelaar verwijst in het handboek vaak naar uitgebreidere visies, theorieën en wetenschappelijke onderzoeken (zoals achtergronden en wetenswaardigheden over probleebuurtten), maar beschrijft niet altijd systematisch hoe deze kennis is gebruikt om de probleemanalyse, de doelen, doelgroep en de aanpak van de methode te onderbouwen.

Leefbaarheid en sociale cohesie in aandachtswijken

De ontwikkelaar verwijst voor de onderbouwing van de probleemanalyse naar een onderzoek van het ministerie van VROM (2004, in: Jansen e.a., 2008). Hieruit blijkt dat de leefbaarheid en sociale interactie in wijken door een combinatie van factoren onder druk kan komen te staan. Belangrijke risicofactoren zijn: dichte bebouwing, een grote hoeveelheid flats en een hoog aandeel allochtonen en eenpersoonshuishoudens. Ook verwijst de ontwikkelaar naar de publicatie *Vertrouwen in de Buurt* (WRR, 2005 in: Jansen e.a., 2008). Hieruit blijkt dat de sociale binding van bewoners toeneemt naarmate de sociaal-culturele kenmerken van bewoners homogener zijn en bewoners langer in een buurt wonen.

Actieve bewoners en sociale cohesie

De ontwikkelaar baseert het doel van de methode onder andere op het rapport *Vertrouwen in de buurt van de WRR* (2005, in: Jansen e.a., 2008). De WRR pleit in dit rapport voor 'lerende buurten' en roept de overheid op om dat leerproces te faciliteren en de regie los te laten, waar bewoners het kunnen overnemen. De methode *Kan wél!* gaat uit van het idee dat leefbare wijken zich kenmerken door sociale contacten tussen bewoners en de aanwezigheid van mensen die zich voor hun buurt kunnen en willen inzetten. Het centrale uitgangspunt is dat individuen en hun ideeën het verschil kunnen maken voor een buurt of wijk; dat bewoners hun kennis, capaciteiten zelf inzetten voor ideeën om hun wijk of buurt te verbeteren en deze ook zelf uitvoeren.

Bottom-up aanpak

Geïnspireerd op het werk van Paolo Freire (een beroemde derdewereldpedagoog) noemen de ontwikkelaars een aantal belangrijke uitgangspunten van de *bottom-up* benadering en werkwijze van de buurtcoach.

- Het gaat niet om een alwetende leraar (buurtcoach) die kennis uitstort over de leerling (buurtbewoner), maar om een dialoog.
- Er wordt gewerkt met een vitaal thema: een onderwerp dat mensen bezig houdt.
- Vervolgens wordt de interesse of de vraag geproblematiseerd of onderzocht. De coach stelt voortdurend vragen die de deelnemers stimuleren om een idee verder te benoemen en te verdiepen.
- Het idee wordt samen uitgewerkt in praktische stappen en zo nodig bijgesteld of aangepast aan de capaciteiten en vaardigheden van de initiatiefnemer.
- Vervolgens worden relaties gelegd met andere bewoners die een rol zouden kunnen spelen bij het uitvoeren van een initiatief.

Empowerment

Een ander centraal begrip in de methode *Kan wél!* is *empowerment*. De ontwikkelaars verwijzen hierbij naar Vrijwilligerswerk als Levenskunst van Jansen e.a. (2007), waarin empowerment

wordt gedefinieerd als: 'Een daadwerkelijke verbetering van het vermogen van mensen om sturing te geven aan hun eigen leven'. *Kan wél!* richt zich vooral op twee vormen van empowerment: (1) individueel empowerment, waarbij het gaat om het sterker maken van het individu binnen zijn sociale leefwereld, zodat hij in staat is meer controle over zijn leven te krijgen en (2) empowerment op gemeenschapsniveau, waarin bewoners van een buurt meer greep krijgen op de organisatie van betere leefomstandigheden.

Voor het op gang brengen van empowerment verwijzen de ontwikkelaars naar het agogisch proces zoals omschreven door Jansen dat bestaat uit de volgende drie kernelementen.

- Ruimte om te praten. Het gaat daarbij om een open houding, het vermogen om de dialoog te bevorderen en ruimte te scheppen voor de eigen belevingswereld van de buurtbewoner.
- Ruimte om te ervaren. Buurtcoach en buurtbewoner zijn 'onderzoekspartners' die op basis van gelijkwaardigheid, in een machtsvrije dialoog en een veilige sfeer, op verkenning gaan. Het leven van alledag is daarbij het vertrekpunt.
- Het benaderen van diversiteit vanuit een bindend element. Diversiteit in een buurt vraagt om een herkenbare noemer. Als voorbeeld wordt een speelvoorziening genoemd: waar kinderen een veilige, uitdagende plek hebben om te spelen en waar tegelijkertijd interculturele ontmoeting kan plaats vinden.

De ontwikkelaars beschrijven niet hoe de bovenstaande punten gehanteerd moeten worden in de toepassing van de methode.

ABCD

Ten slotte verwijzen de ontwikkelaars bij de onderbouwing van *Kan wél!* vaak naar de ABCD-methode. De bottom-up benadering en empowerment van bewoners zijn geïnspireerd op de aanpak van de ABCD-methode. Ook het doen van informeel onderzoek om wensen en behoeften van bewoners in kaart te brengen is ontleend aan de ABCD-methode. Amerikaans onderzoek naar reguliere wijkaanpakken waarin problemen als uitgangspunt genomen werden, zou aanleiding geweest zijn voor de ontwikkeling van ABCD. Er zijn echter geen verwijzingen naar dit onderzoek gevonden, noch staan deze publicaties op de website van het ABCD Institute. De inhoud van de ABCD-methode is verder de weerslag van de uitgebreide ervaringen van vrijwilligers uit buurten en wijken die de auteurs van het handboek zelf jarenlang geobserveerd hebben (Weling e.a., 2000).

3. Onderzoek naar praktijkervaringen

3.1 Uitvoerende organisaties

Het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA) zorgt voor de spreiding en de uitvoering van *Kan wél!* De buurtcoach is meestal rechtstreeks in dienst bij het LSA. Het is echter ook mogelijk dat de opdrachtgever (zoals een woningcorporatie of gemeente) zelf een buurtcoach inzet. Deze krijgt dan functionele aansturing vanuit het projectbureau van het LSA. *Kan wél!* wordt vooral uitgevoerd in opdracht van woningcorporaties en gemeenten verspreid over heel Nederland. De methode is sinds 2006 uitgevoerd in een dertigtal steden in meerdere wijken.

De hieronder beschreven praktijkervaringen van de professional en cliënt/burger zijn gebaseerd op de volgende publicaties.

1. *Wat Kan wél! kan. Hoe bewoners zelf bijdragen aan sociale binding in de wijk*, geschreven door Mirjan Oude Vrielink & Ted Wijdeven, uitgegeven in 2007 door de Universiteit van Tilburg en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting te Rotterdam.

In *Wat Kan wél! kan* wordt verslag gedaan van een evaluatie van de pilot van *Kan wél!*. De studie geeft een antwoord op de vraag hoe deelnemende bewoners de werkwijze van *Kan wél!* ervaren en wat dit betekent voor de sociale binding in de wijk. Om dit laatste in kaart te brengen is gekeken naar nieuwe contacten van (1) de bewoner/initiatiefnemer, (2) bewoners die geholpen hebben bij de uitvoering van het initiatief en (3) bewoners in de buurt die zelf niet betrokken zijn geweest bij de uitvoering. Om de methode *Kan wél!* scherper te kunnen verwoorden, is ook onderzocht hoe de buurtcoaches hun werkwijze omschrijven. Door de zienswijzen van de bewoners met die van de buurtcoaches aan te vullen wordt een completer beeld verkregen van de mechanismen die (kunnen) bijdragen aan het ontstaan of een versterking van sociale binding in wijken.

In deze studie zijn zestien bewonersinitiatieven bestudeerd die zijn uitgevoerd in Arnhem, Breda, Emmen en Venray. In elk van deze steden zijn binnen één bepaalde wijk vier initiatieven bestudeerd. De gegevens van de evaluatie zijn op verschillende manieren verzameld. De onderzoekers hebben onder andere een *Kan wél!* symposium en een werkoverleg van buurtcoaches bijgewoond. Met alle buurtcoaches van de geselecteerde steden zijn gesprekken gevoerd. Ook zijn verslagen bestudeerd van gesprekken tussen buurtcoaches en bewoners die de buurtcoaches gedurende een aantal weken hebben vastgelegd. Ten slotte zijn er per initiatief drie bewoners geïnterviewd: de initiatiefnemer en twee bewoners die betrokken geweest zijn bij de uitvoering van *Kan wél!*. De resultaten van de evaluatie worden in kwalitatieve termen beschreven.

3.2 Praktijkervaringen van de professional

De praktische toepasbaarheid

Uit de gesprekken met de buurtcoaches blijkt dat hun werk in de praktijk op hoofdlijnen overeenkomt met de werkwijze volgens de formele beschrijving (Oude Vrielink & Wijdeven, 2007). Hoewel de buurtcoaches de formele werkwijze op hoofdlijnen volgen, zien de onderzoekers op basis van de groeps gesprekken en de individuele interviews met de buurtcoaches twee stijlen. De ene stijl legt de nadruk op het bereiken van een resultaat, terwijl in de andere stijl de persoonlijke groei van bewoners centraal staat. In het eerste geval neemt de buurtcoach een actievare rol in de uitvoering van het initiatief. Hij of zij legt zelf de eerste contacten met instanties of neemt een deel van de organisatie van het initiatief op zich als blijkt dat de bewoner wordt overvraagd. In het tweede geval stelt de buurtcoach zich passiever op, ook als dit betekent dat het initiatief niet of moeilijk van de grond komt.

De werkzaamheden van buurtcoaches zijn ruimer dan alleen het ondersteunen van de bewoners. Tot hun takenpakket behoort bijvoorbeeld ook het verzorgen van (media-)aandacht voor *Kan wél!* en het in goede banen leiden van de lokale financiering van initiatieven. Hier zien de onderzoekers dat buurtcoaches ieder een eigen invulling geven aan de werkzaamheden. Ze brengen *Kan wél!* ieder op hun eigen manier onder de aandacht van bewoners en instanties in de wijk.

Ervaren resultaten

De geïnterviewde buurtcoaches zien het stimuleren van empowerment als een belangrijke meerwaarde van *Kan wél!* Het gaat daarbij in de eerste plaats om het ondersteunen van de persoonlijke groei van individuele bewoners. Zij benadrukken dat zij de bewoners hebben kunnen stimuleren om de lat net iets hoger te leggen en dat zij de uitvoering in een bepaalde richting hebben kunnen sturen. Door de bewoners te laten ervaren dat zij zelf het verschil kunnen maken voor hun wijk, worden de bewoners zich bovendien meer bewust van hun talenten en neemt het gevoel van eigenwaarde toe, volgens de buurtcoaches. In het onderzoek wordt niet ingegaan op de resultaten die buurtcoaches zien op het gebied van sociale cohesie.

Spanningsvelden

Naar aanleiding van de interviews met buurtcoaches concluderen de onderzoekers diverse spanningsvelden binnen de methode, het werkveld van de buurtcoaches en binnen de context/institutionele setting van *Kan wél!*

'Er zijn' voor de bewoners – beperkt aantal uren

Buurtcoaches onderschrijven het belang van 'er zijn' voor de bewoners. Maar dit kost ook veel tijd. In de praktijk wil het nog wel eens wringen met de twaalf uren die de buurtcoach er per week voor heeft. Het blijft wikken en wegen: de ene week wat vaker in de wijk, de andere week wat minder. Voor de buurtcoaches is het tevens een balans zoeken tussen enerzijds voldoende aandacht hebben voor de lopende *Kan wél!*-projecten en anderzijds de acquisitie van nieuwe projecten.

'Eenpitter' – voordelen van werken in team

Het werk van een buurt in de wijk heeft vaak het karakter van het werk van een kleine

zelfstandige, een 'eenpitter'. De vrijheid van organiseren is kenmerkend voor de buurtcoach en is nodig om snel en persoonlijk te kunnen inspelen op vragen en situaties. Een keerzijde is wel dat de buurtcoaches de voordelen missen van het werken in een team, het wat makkelijker kunnen terugvallen op collega's bij bijvoorbeeld ziekte of vakantie en het delen van kennis.

Kwantitatieve (tussen)doelstelling – kwalitatieve toets

Een andere mogelijke valkuil is de kwantitatieve (tussen)doelstelling van *Kan wé!* Het is een vereiste dat er in de eerste zes maanden ten minste zes bewonersinitiatieven gestart zijn. Sommige buurtcoaches geven aan dat het risico bestaat dat er door dat streefgetal ook kwalitatief minder goede initiatieven worden geselecteerd.

Doelstelling bewoner – doelstelling Kan wé!

Voor bewoners is het realiseren van hun idee het centrale doel; voor *Kan wé!* is het een middel om sociale binding in de wijk te stimuleren. Niet altijd liggen deze doelstellingen gelijk. Het vraagt dan om wat meer creativiteit van de projecteigenaar en de buurtcoach om het project ook in termen van sociale binding te laten slagen.

Eigen initiatief bewoner – initiatief bijsturen

Hoewel het de bedoeling is dat bewoners zoveel mogelijk zelf doen, geven de buurtcoaches aan dat het soms verleidelijk is om te helpen en soms is dit wellicht ook noodzakelijk. De kunst voor de buurtcoaches is om een balans te vinden tussen resultaatgerichtheid – zodat het project daadwerkelijk wordt uitgevoerd en zijn vruchten afwerpt – en het *Kan wé!*-principe dat de bewoner(s) het zélf doen en hierbij louter gecoacht worden door de buurtcoach.

Vrije positie van ontwikkelingswerker – handelen vanuit integrale visie op de wijk

De buurtcoaches hebben een relatief 'vrije positie' in de wijken; het werk en de werkplek van de buurtcoaches zijn niet zwaar institutioneel ingebed. Mede hierdoor kunnen ze flexibel en snel opereren. Deze vrije positie brengt wel met zich mee dat de kennis over de wijk/wijkbewoners/instanties bij buurtcoaches vaak nog volledig moet worden opgebouwd. Dit maakt het 'handelen vanuit een integrale visie op de wijk' soms lastig. Het gebeurt ook wel eens dat één van de institutionele spelers met een scheef oog kijkt naar de bezigheden van buurtcoach. De betreffende buurtcoach probeert dan – soms in samenspel met de woningcorporatie – om in dergelijke gevallen toch tot een vruchtbare samenwerkingsrelatie te komen met de andere partijen.

3.3 Praktijkervaringen van de cliënt/burger

Algemeen oordeel

Uit de interviews blijkt dat de werkwijze van *Kan wé!* in de praktijk als duidelijk en helder ervaren wordt door de geïnterviewde bewoners (Oude Vrielink & Wijdeven, 2007). De spelregels worden simpel gevonden en 'je weet bij wie je moet zijn'. De voorwaarden zijn overzichtelijk en begrijpelijk voor de bewoners en ze horen op korte termijn (vaak binnen een week) van de buurtcoach of het project wel of niet gehonoreerd kan worden. Ook in de

uitvoering weten ze waar ze eventueel terecht kunt met vragen. De buurtcoach is voor bewoners een duidelijk aanspreekpunt en wordt als zeer betrokken ervaren; hij of zij is goed bereikbaar en reageert doorgaans snel op vragen. Dit wordt zeer gewaardeerd door de meeste initiatiefnemers. Veel bewoners ervaren de wijze waarop de financiële ondersteuning is geregeld als prettig. Wat vooral werd gewaardeerd is het gemak waarmee de financiering geregeld kan worden. Wanneer eenmaal besloten is dat een project uitgevoerd kan worden, dan is de financiële ondersteuning zo geregeld. Veel initiatiefnemers zien de *Kan wé!!*-financiering ook als een opstapje naar een volgende, meer structurele, financiering. Ten slotte noemen bewoners de positieve insteek van de methode ook als één van de goede punten. *Kan wé!!* maakt de positieve benadering die in de projectnaam wordt aangekondigd doorgaans ook waar, zo vertellen de bewoners.

Ervaren resultaten

Sociale cohesie

Uit de interviews komt naar voren dat initiatiefnemers in de uitvoeringsfase weinig mensen hebben leren kennen. Vaak verzetten zij zelf het meeste werk. Andere initiatiefnemers betrekken vooral mensen die ze al kennen bij de uitvoering; vaak is dit een klein clubje. Ook de bewoners die helpen bij de uitvoering leren hierdoor weinig nieuwe mensen kennen tijdens de uitvoering. In de fase waarin het project zijn beslag heeft (het moment waarop het evenement plaatsvindt of het eindproduct geopend wordt) worden wel vaker nieuwe contacten gelegd, zowel onder initiatiefnemers, als onder bewoners die geholpen hebben met de uitvoering en bewoners die niet betrokken zijn bij de uitvoering. Ook in de periode erna geeft het project gespreksstof in de buurt en constateren bewoners dat zij elkaar meer zijn gaan groeten en soms een praatje maken. De meeste geïnterviewden merken op dat zij nu meer bewoners van gezicht kennen in de straat. Volgens hen heeft het project de drempel verlaagd om met elkaar in contact te treden.

Empowerment

In de interviews is de deelnemende bewoners ook gevraagd welke nieuwe vaardigheden zij hebben ingezet en wat zij hebben geleerd. De meeste van hen geven aan dat ze goed zijn in regelen en organiseren, het enthousiasmeren van anderen, beschikken over een groot netwerk en 'gepast brutaal' zijn. Voor een redelijk aantal geldt ook dat ze in een ander verband actief zijn in de wijk, bijvoorbeeld als vrijwilliger in een buurthuis. De geïnterviewde bewoners hebben over het algemeen de indruk dat ze weinig nieuwe vaardigheden hebben ontwikkeld in de uitvoering van hun project. De buurtcoaches denken hier echter anders over, zij zien wel degelijk verbeteringen in de vaardigheden van bewoners (zie praktijkervaring professional). Sommige bewoner zijn wel van mening dat ze iets nieuws hebben geleerd van het initiatief. Zij noemen diverse zaken: leren dat timing belangrijk is, leren hoe je een subsidieaanvraag schrijft, hoe je een workshop of manifestatie organiseert of hoe je sponsoren werft.

De initiatiefnemers blijken ook een voorbeeldfunctie te vervullen voor andere bewoners. Initiatiefnemers die een grote groep bewoners uit de buurt uitnodigen om aan een activiteit deel te nemen, horen dikwijls van bezoekers dat zij ook iets dergelijks voor de wijk zouden willen organiseren. Een andere opbrengst van *Kan wé!!* is dat bewoners zich serieuzer genomen voelen door gemeenten, corporaties en diverse instellingen in de wijk.

Ervaren nadelen

Naar aanleiding van de interviews met bewoners concluderen de onderzoekers dat de werkwijze en methode van *Kan wél!* de volgende potentiële 'spanningen' met zich mee brengen.

- Tussen individuele motieven van de projecteigenaar en het bredere (wijk)belang: wat de projecteigenaar en de direct betrokkenen zélf leuk en nuttig vinden moet ook breder gedragen worden in de wijk.
- Tussen de voortgang en gezelligheid in uitvoering enerzijds en brede betrokkenheid in de uitvoering anderzijds; de projecteigenaar voert een project niet alleen maar uit omdat het 'nuttig' is, het moet ook leuk of gezellig zijn om te doen. Veel projecteigenaren betrekken daarom mensen in de directe uitvoering waarmee ze fijn samenwerken. Waar pogingen worden ondernomen om de groep rondom de uitvoering uit te breiden met nieuwe, nog onbekende, buurtbewoners, zie je regelmatig dat dit niet heel goed werkt en dat deze mensen in de loop van het project minder betrokken worden/raken.
- Tussen de continuïteit/opvolging van het project en het eigenaarschap van de bewoner: belangrijk in de *Kan wél!*-methode is dat de projecten ook daadwerkelijk van de projecteigenaar zijn/blijven. Hiermee wordt doorgaans bedoeld dat het project niet door 'professionals' overgenomen moet worden. Soms is het zo dat een projecteigenaar minder mensen bij het project betreft dan wellicht mogelijk/wenselijk zou zijn, omdat hij of zij graag ook zélf als projecteigenaar (eventueel samen met enkele anderen) de *credits* wil ontvangen voor het verzette werk. Dit kan de opvolging van de projecteigenaar of de continuïteit in het project in de weg kan staan. Waarom zou je als bewoner een project overnemen dat overduidelijk van iemand anders is?

3.4 Praktijkvoorbeeld

In de gevonden casestudies wordt vooral beschreven welke initiatieven in het kader van *Kan wél!* van de grond zijn gekomen. Er is geen volledige casestudie gevonden die illustreert hoe de methode in een specifieke wijk in de praktijk gebracht is en welke resultaten dat opgeleverd heeft.

Arnhem - Malburgen

De wijk Malburgen in Arnhem bestaat vooral uit kleine, goedkope huurwoningen. Die trekken veel starters en minder kapitaalkrachtige bewoners aan. Binnen de wijk is er weinig ruimte om door te stromen naar duurdere huizen, waardoor het gemiddelde inkomensniveau in de wijk op een zelfde laag peil blijft. Kapitaalkrachtigen verlaten de wijk en lage inkomens komen ervoor in de plaats.

Met *Kan wél!* werden diverse bewonersinitiatieven ontplooid in de buurt. Eén van die initiatieven is het Multicultureel vrouwenhuis van Latifa Elattabi. Latifa is een vrouw uit Marokko met de Nederlandse nationaliteit. Zij wilde een multicultureel vrouwenhuis waar jonge vrouwen zelf activiteiten kunnen organiseren. Tijdens een 'proefbijeenkomst' bleek de belangstelling voor haar idee groot. De volgende stap was het vinden van een geschikte plek. Na enig zoeken bood

een sloopwoning uitkomst. Latifa knapte het huis met hulp van haar man op en zorgde voor een gezellige inrichting. In deze periode kwam ze in contact met Martien Louwers, raadslid van de PvdA in Arnhem, met wie ze de projectgroep vormt. Op 17 december 2006 werd het vrouwenhuis officieel geopend door de wethouder. Tachtig vrouwen kwamen een kijkje nemen en dachten mee over activiteiten die zij graag met elkaar zouden willen ondernemen. Latifa en Martien zetten de eerste activiteiten op, maar in het vervolg is het de bedoeling dat de meiden en vrouwen zelf activiteiten organiseren.

Emmen - Bargeres

De wijk Bargeres in Emmen is gebouwd in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. De wijk bestaat voornamelijk uit relatief dure huurwoningen met een grote doorstroming. Veel gezinnen wonen er tijdelijk in afwachting van een koophuis. De binding met de buurt was daardoor voor veel gezinnen erg klein. In de buurt zijn verschillende initiatieven ontplooid met *Kan wél!* Eén van die initiatieven is *Blind vertrouwen* van initiatiefneemster Hannie IJzer. Zij ziet sinds zes jaar bijna niets meer en wilde dat bewoners zich meer bewust zijn van mensen met een handicap in hun wijk. Ze organiseerde met hulp van haar man Piet en vriendin Mini een informatiedag voor bewoners en instanties in de wijk. Op de dag zelf, 9 mei 2006, hielpen vrijwilligers van de Noaberschapsbank, een project waar buurtbewoners een website kunnen bouwen. Op verzoek van Hannie kwamen diverse organisaties een demonstratie geven van hulpmiddelen voor blinden en slechtzienenden en zelf hield ze een presentatie. De ruim zeventig bezoekers werden door Piet en Mini voorzien van een hapje en een drankje. Veel bewoners hebben bovendien geblindeerd met een blindenstok zelf kunnen ervaren hoe lastig het is als er obstakels op de geleidelijnen staan.

Bron: *Wat Kan wél! Kan. Hoe bewoners zelf bijdragen aan sociale binding in de wijk*, geschreven door Oude Vrielink & Wijdeven, uitgegeven in 2007 door de Universiteit van Tilburg en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting te Rotterdam.

4. Effectonderzoek

4.1 Directe aanwijzingen voor de effectiviteit

De ontwikkelaar voert geen onderzoek aan naar de effectiviteit van de methode. Dergelijk onderzoek is evenmin gevonden bij de door MOVISIE uitgevoerde literatuursearch (zie 6.1).

4.2 Indirecte aanwijzingen voor de effectiviteit

De ontwikkelaar voert geen onderzoek aan naar soortgelijke methoden, noch in Nederland, noch in het buitenland. Dergelijke onderzoeken zijn evenmin gevonden bij de door MOVISIE uitgevoerde literatuursearches (zie 6.1).

5. Conclusies

5.1 Samenvatting werkzame elementen

- Via bewonersinitiatieven wordt de leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk vergroot (1, 2, 3).
- *Kan wél!* richt zich op álle bewoners, ongeacht leeftijd, etniciteit en sociaaleconomische achtergrond en heeft daarbij een speciale variant voor jongeren (1).
- De positieve insteek: het werken vanuit de betrokkenheid, de aanwezige capaciteiten en empowerment van de bewoners, in plaats van problemen en tekortkomingen (1, 2, 3).
- De wijkcoach geeft op een subtiele manier sturing en begeleiding; hij laat veel ruimte aan de bewoners zelf om ideeën te bedenken, mogelijkheden te onderzoeken en oplossingen aan te dragen (1, 2, 3).
- Gelijkwaardigheid tussen wijkcoach en initiatiefnemer (1, 3).
- De spelregels voor de eigen initiatieven zijn simpel: bewoners weten op korte termijn of het voorstel gehonoreerd wordt en de financiering is dan gemakkelijk geregeld (1, 3).

Verklaring classificatie veronderstelde werkzame elementen:

1 = Veronderstelling ontwikkelaar

2 = Wetenschappelijke of theoretische onderbouwing

3 = Praktijkervaringen

4 = Wetenschappelijk effectonderzoek.

Zie voor een toelichting de desbetreffende onderdelen van het werkblad.

5.2 Samenvatting effectonderzoek

Er zijn geen wetenschappelijke onderzoeken gevonden die directe of indirecte aanwijzingen leveren voor de effectiviteit van de methode.

6. Verantwoording

6.1 Zoeken en selecteren van literatuur

Zoekvraag en zoektermen

De zoekvraag op basis waarvan gezocht is naar literatuur over *Kan wél!* is: Wat is bekend over de praktijkervaring met en de effectiviteit van *Kan wél!* voor buurtbewoners ten behoeve van sociale binding en empowerment en andere neveneffecten?

De zoekterm op basis waarvan is gezocht naar literatuur over de methode is:

- Kan wél!

Zoekstrategieën

Beschikbaar materiaal is opgevraagd bij de ontwikkelaar. Daarnaast is gebruik gemaakt van de bronnen uit de methodebeschrijving van de ABCD-methode uit de databank Effectieve sociale interventies van MOVSIE. Vervolgens is gezocht in meerdere databanken:

- MOVISIE catalogus
- NARCIS
- HBO Kennisbank
- PiCarta
- Google + Google books
- SocINDEX
- Cochrane Database of Systematic Reviews
- Cochrane Controlled Trials Register
- Campbell
- Sociological Abstracts with ProQuest Full-Text
- Social Work Abstracts
- Social Services Abstracts
- ERIC
- Francis
- IBSS

Selecteren van literatuur

Op basis van de titels en *abstracts* is een eerste selectie gemaakt. Vervolgens zijn de mogelijk interessante publicaties aangevraagd, doorgenomen en verder geselecteerd. Er is vervolgens een selectie gemaakt van publicaties die gaan over de methode *Kan wél!* en sterk verwante methoden (ABCD) en publicaties waarnaar verwezen wordt in het handboek ter onderbouwing van de methode. Zie 6.2 voor geselecteerde literatuur.

6.2 Literatuur

Jansen, E., Vosskühler, D. en Praag, H. van (2008). *Kan wél! Handboek*. Utrecht: Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken.

Oude Vrielink, M. en Wijdeven, T. (2007). *Wat Kan wél! kan. Hoe bewoners zelf bijdragen aan sociale binding in de wijk*. Tilburg/Rotterdam: Universiteit Tilburg/SEV.

VROM (2004). *Leefbaarheid van Wijken*. Den Haag: ministerie van VROM.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2005). *Vertrouwen in de buurt*. Amsterdam: University Press.

Welling, B., Feijen H. en Engelen, J. van (2000). *Wijkontwikkeling op eigen kracht*. Den Haag: Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA).

Bijlage 1 – Toelichting effectonderzoek

Voor het vaststellen van de effectiviteit van methoden (onderdeel 4 van het werkblad) moet het onderzoek hiernaar systematisch in kaart worden gebracht (bijlage 2).

Directe en indirecte aanwijzingen voor effectiviteit

Er zijn twee typen aanwijzingen voor de effectiviteit van een methode:

- **Directe aanwijzingen.** Resultaten uit onderzoek die betrekking hebben op precies die methode die in het onderhavige document is beschreven.
- **Indirecte aanwijzingen.** Resultaten uit onderzoek naar andere methoden met hetzelfde doel en dezelfde doelgroep en aanpak.
Deze worden hier verder aangeduid als ‘soortgelijke methoden’. Het gaat hier om:
  - Resultaten uit onderzoek naar buitenlandse versies van de methode (zoals *Motivational interviewing*, de Amerikaanse variant van de Nederlandse Motiverende gespreksvoering).
  - Resultaten uit onderzoek naar de effectiviteit van Nederlandse methoden die tot hetzelfde type of dezelfde ‘familie’ behoren (zoals de Nederlandse activeringsmethoden die gebaseerd zijn op *Supported employment*).

Soms zijn er onvoldoende directe aanwijzingen of kunnen relevante indirecte aanwijzingen de directe aanwijzingen ondersteunen. Bij de selectie van soortgelijke methoden is maatgevend in hoeverre de methode in de kern overeenkomt met de beschreven methode. Wanneer dit niet duidelijk is of wanneer de methode te zeer verschilt, is er geen sprake van een soortgelijke methode en dus ook niet van indirect bewijs voor effect.

Wanneer een methode veelvuldig is onderzocht, is het aantal primaire onderzoeken soms te groot om binnen het kader van *Effectieve interventies* te analyseren. Veelal zijn de primaire onderzoeken dan al geanalyseerd in *reviews* en *metastudies*. In dat geval gebruiken we de informatie uit deze overzichtsstudies. We volstaan dan met een globale analyse van de effectiviteit zoals gebleken uit de overzichtsstudies. Dit vullen we eventueel aan met een meer uitgebreide analyse van de (recente) primaire studies die (nog) niet in de overzichtsstudies zijn opgenomen.

Kenmerken effectonderzoek

Bij onderdeel 4 van het werkblad gaan we ervan uit dat er sprake is van een effectonderzoek wanneer er ten minste een nameting heeft plaats gevonden die een cijfermatige indicatie geeft van het effect van een methode. Onderzoek naar de door professionals, burgers en/of cliënten ervaren effectiviteit van een methode nemen we mee in onderdeel 3 van het werkblad.

Het methodologische gewicht van het effectonderzoek en de resultaten daarvan wordt onder meer bepaald door de aanwezigheid van een voor- en nameting, een controlegroep, de willekeurige samenstelling daarvan, de modelgetrouwheid van de methode en de uitvoering van een follow-upmeting. Het methodologische gewicht varieert van ‘licht’ effectonderzoek (monitoring- of veranderingsonderzoek) tot ‘zwaar’ effectonderzoek (Randomized Controlled Trial, RCT) en diverse vormen daar tussenin. Hoe ‘zwaarder’ het effectonderzoek, hoe ‘harder’ de uitspraken over de effectiviteit zijn. Dit wil niet zeggen dat er altijd gekozen moet worden voor zo zwaar mogelijk

effectonderzoek. Welk type effectonderzoek het meest passend is, hangt af van de kenmerken en het ontwikkelingsstadium van de methode en de beschikbare financiële middelen.

Bijlage 3 geeft een stapsgewijze uiteenzetting van de kenmerken per onderzoek en geeft een typering van de onderzoeksopzet. Het gaat daarbij om het objectief beschrijven van de kenmerken (onderdelen B t/m D). Externe deskundigen beoordelen in een later stadium de kwaliteit van het onderzoek (onderdelen E en F).

Gemeten effecten

In een tabel (bijlage 3, onderdeel G) worden de onderzoeksresultaten cijfermatig gepresenteerd. De onderzoeksresultaten kunnen aanwijzingen geven voor positieve, geen of negatieve effecten.

Uitkomstmaten

Effectonderzoeken beantwoorden een beperkt aantal vragen. De gestelde vragen worden aangeduid als 'uitkomstmaten'. Alleen op deze uitkomstmaten wordt een effect gemeten. Er kan alleen iets over effect gezegd worden voor zover het betrekking heeft op één van de onderzochte uitkomstmaten. In bijlage 3 wordt het effect dan ook per uitkomstmaat aangegeven.

Effectgrootte

De mate waarin een resultaat als positief is aan te merken, is mede afhankelijk van de effectgrootte. Tot voor kort werd het effect van een methode vooral uitgedrukt in een statistisch significant verschil tussen voor- en nameting, of tussen voor- en nameting en *follow-up*, of tussen de nameting van de experimentele en controlegroep. Een probleem bij deze aanpak is dat grote verschilscores in kleine groepen vaak niet significant zijn. Bij grote groepen kunnen heel kleine verschillen weliswaar als zeer significant uit de bus komen, maar praktisch gezien van weinig waarde zijn. De laatste jaren wordt er vaak voor gekozen om naast de statistische significantie ook de zogeheten effectgrootte *d* ('effectsize', ook wel aangeduid met ES) te rapporteren. Dit is een index die aangeeft hoe groot het waargenomen verschil is tussen voor- en nameting of tussen experimentele (interventie-) en controlegroep. Er bestaan verschillende formules voor het berekenen van *d*. De bekendste is¹:

$$d = \frac{\text{gemiddelde score nameting interventiegroep} - \text{gemiddelde score nameting controlegroep}}{\text{'gepoolde' standaarddeviatie van beide groepen}}$$

De formule voor het berekenen van de 'gepoolde' standaarddeviatie luidt daarbij als volgt:

$$\sqrt{((n_i - 1)sd_i^2 + (n_c - 1)sd_c^2) / (n_i + n_c - 2)}$$

Hierbij staat de *i* voor interventiegroep of experimentgroep en de *c* voor controlegroep, *sd_i* en *sd_c* zijn de standaarddeviaties van respectievelijk de interventie- en controlegroep en *n_i* en *n_c* de steekproefgrootte van de interventie- en controlegroep.

---

¹ Zie Rossi, P.H., M.W. Lipsey & H.E. Freeman (2004). Evaluation. A systematic approach (7th ed.). Thousand Oaks: Sage.

De index wordt een positieve waarde toegekend als het effect bij de interventiegroep (experimentele groep) gunstiger is dan bij de controlegroep en een negatieve waarde als het effect voor de controlegroep gunstiger is. Vuistregel bij de betekenis van d of ES is als volgt:

d of ES groter dan of gelijk aan .20 = klein effect;
 d of ES groter dan of gelijk aan .50 = middelmatig effect;
 d of ES groter dan of gelijk aan .80 = groot effect.²

In sommige onderzoeksrapporten worden andere effectmaten gebruikt, in dat geval worden deze overgenomen.

---

² Zie o.a. Cohen, J (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112, 155-159.

Bijlage 2 – Overzicht onderzoeken en de hoofdkenmerken

Onderzoeken naar praktijkervaringen (deel 3)

Methode	Onderzoek 1
Titel rapport	Wat Kan wél! kan. Hoe bewoners zelf bijdragen aan sociale binding in de wijk
Auteur	M. Oude Vrielink en T. Wijdeven
Jaar	2007
Uitgever	Universiteit van Tilburg/SEV
Onderzoeksvraag	Op welke wijze en in welke mate draagt de werkwijze van Kan wél! bij aan sociale binding in wijken? Deelvragen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoe ziet de methodiek van <i>Kan wél!</i> er uit? ▪ In welke mate zien bewoners nieuwe en andere verbindingen ontstaan door <i>Kan wél!</i>? ▪ Hoe ziet de werkwijze van <i>Kan wél!</i> er in de praktijk uit? ▪ Wat is de kracht van <i>Kan wél!</i> en hoe waarderen de bewoners de werkwijze van <i>Kan wél!</i>?
In het onderzoek betrokken doelgroep	De uitvoerende professionals: de buurtcoaches De bewoners
Aantal geïnccludeerde subjecten (n)	N = 54

